

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 8. juni 2023

Sag BS-27456/2021-HJR
(2. afdeling)

Gjensidige Forsikring, dansk filial af Gjensidige Forsikring ASA, Norge
(advokat Kenneth Bodén Andersen)

mod

Topdanmark Forsikring A/S
(advokat Nicolai Mailund Clan)

I tidligere instans er afsagt dom af Østre Landsrets 18. afdeling den 18. juni 2021 (BS-1626/2020-OLR).

I pådømmelsen har deltaget ni dommere: Poul Dahl Jensen, Hanne Schmidt, Oliver Talevski, Jan Schans Christensen, Jens Kruse Mikkelsen, Lars Apostoli, Kristian Korfits Nielsen, Jørgen Steen Sørensen og Søren Højgaard Mørup.

Påstande

Appellanten, Gjensidige Forsikring, dansk filial af Gjensidige Forsikring ASA, Norge, har nedlagt påstand om, at indstævnte, Topdanmark Forsikring A/S, skal betale 1.053.472,14 kr. med procesrente fra indgivelse af ankestævning til Højesteret den 15. juli 2021.

Topdanmark Forsikring A/S har påstået stadfæstelse.

Gjensidige har opfyldt landsrettens dom, og kravet angår tilbagebetaling af domsbeløbet med renter.

Supplerende sagsfremstilling

Af forsikringsbetingelserne for den motorkøretøjsforsikring, som Østjyllands Brandvæsen havde tegnet hos Topdanmark vedrørende den brandbil, som sagen angår, fremgår bl.a.:

"Et par ord om forsikringerne og vilkår

Forsikringen Lastbiler og trækere – egne varer kan bestå af flere dækninger. I kan se i policen, hvilke dækninger I har valgt.

Her får I en kort beskrivelse af de forskellige dækninger.

Ansvarsforsikring

Forsikringen er lovpligtig og dækker efter færdselslovens regler erstatningsansvaret for skade forvoldt ved brug af køretøjet som trafikmiddel.

Kaskoforsikring

Forsikringen dækker skade påført køretøjet og dennes faste tilbehør med de få begrænsninger, der er nævnt i vilkårene. Forsikringen indeholder også en retshjælpsforsikring.

Afsavningsforsikring (tillæggsforsikring)

Forsikringen udbetaler erstatning, når køretøjet er på værksted som følge af en kaskoskade, bliver totalskadet eller stjålet. Forsikringen kan kun tegnes i tilknytning til en kaskoforsikring for en lastbil eller trækker.

Syge- og retshjælpsforsikringen

Forsikringen dækker følgende i henhold til de bestemmelser, der er nævnt i vilkårene: Udgifter til sygebehandling/hjemtransport i forbindelse med akut sygdom eller tilskadekomst – samt retshjælp i forbindelse med færdselsuheld i udlandet.

...

Fælles vilkår

...

2. *Hvor dækker forsikringen?*

A *Forsikringen dækker i Danmark og indtil 300 km. fra dansk landegrænse.*

B *Dækningen i punkt 2 A kan udvides med følgende geografiske områder:*

1. *Kørsel i Vesteuropa:*

Danmark, Sverige, Norge, Finland, Storbritannien, Tyskland, Holland, Belgien, Luxemburg, Østrig, Schweiz, Brig, Spanien, Portugal, Italien og Grækenland

...

Fælles for punkterne 2 A og 2 B: Forsikringen dækker ikke i Grønland og på Færøerne. Forsikringstagerens valg af geografisk område vil være anført i policen.

...

Ansvarsforsikringen

21. Hvilket ansvar er dækket?

Forsikringen dækker

1. Erstatningsansvar for skade forvoldt ved brug af lastbil og trækker som køretøj – med de summer, der er fastsat i færdselsloven (se også punkt 2: Hvor dækker forsikringen?)

..."

Af policen for Østjyllands Brandvæsens erhvervsansvarsforsikring hos Gjensidige fremgår, at forsikringen bl.a. dækker i forbindelse med brandslukning. Af Gjensidiges forsikringsbetingelser fremgår bl.a.:

"Erhvervs- og produktansvar

...

13. Hvem er sikret

Forsikringen dækker forsikringstageren og de i forsikringstagerens tjeneste værende personer.

14. Erhvervsansvar

14.1

Forsikringen dækker sikredes erstatningsansvar for skade tilføjet personer eller ting under udøvelse af den i policen nævnte virksomhed samt erstatningsansvar, der pålægges sikrede som ejer eller bruger af bygning eller grundareal, der benyttes ved virksomhedens drift.

...

19. Afgrænsning over for andre ansvarsforsikringer

Forsikringen dækker ikke ansvar for:

- a. Skade, forvoldt ved sikredes benyttelse af motordrevet køretøj. Såfremt der er tegnet motorkøretøjsforsikring for sådant køretøj, dækker nærværende forsikring på disse forsikringsbetingelser det ansvar, der ikke omfattes af motorkøretøjsforsikringen, når køretøjet er i brug som arbejdsredskab."

Forklaringer

Til brug for Højesteret er der afgivet forklaringer af C, D, E og F, som i den forbindelse alle har fået forevist en optagelse af et nyhedsindslag om markbranden den 19. juli 2018.

C har forklaret, at han havde 14 års erfaring som brandmand på tidspunktet for ulykken. På tidspunktet for ulykken var han ansat som fuldtidsbrandmand i Aarhus og deltidsbrandmand i Skanderborg. Hans ansættelsesforhold er de samme i dag.

På ulykkesdagen den 19. juli 2018 blev han kaldt ud til markbranden, selv om han ikke havde vagt. Han havde ikke faste vagter som deltidsbrandmand. Han kunne godt fornemme, at det var en større opgave. Han kørte til stationen for at høre, om han kunne hjælpe. Han kørte derefter ud med tankvognen. Der var et stykke vej hen til markbranden, og de kørte stille og roligt afsted fra stationen. Da de kom frem til markbranden, var slukningsarbejdet allerede i gang, og de afventede nærmere instruks ved asfalten. Der var mange stationer involveret, og mange køretøjer kørte rundt på marken. De blev kaldt frem af brandvæsenet fra Hørning. De var tilkaldt som hjælpere. Der var rimelig ro efter omstændighederne. De ansvarlige for slukningsarbejdet havde overblikket og vidste, hvor de skulle indsættes. De fik en kort forklaring om, hvem der var der. De første brandfolk var ankommet ca. 10-20 minutter tidligere. Der er normalt meget kaos ved brandslukning. Man taler om en indledende kaosfase. Ved en markbrand vil der være flere, der kører og går rundt, da det foregår på større områder.

De var tre i vognen den pågældende dag. De kørte i en vogn med en automatisk vandkanon på taget, som styres inde fra kabinen. Der er en stående aftale om, at chaufføren ikke styrer det hele, og der vil derfor altid være to mand med. Én der kører, og én der styrer vandkanonen. På den pågældende dag sad D i midten, og E styrede vandkanonen. Han var chauffør og skulle kun koncentrere sig om at køre vognen.

Der var brand i kanten mellem marken og indhegningen til dyr. Branden spredte sig fra vest mod øst. Der var bl.a. brand inde i indhegningen, som var svært tilgængelig. De skulle køre langs indhegningen med deres vogn og sprøjte ind over. Det foregik bag ved ejendommen, der lå op til vejen. De slukkede ind i det grønne område mellem markerne. Slukningen foregik til højre for vognen.

Da de ankom, blev de guidet ned bag ved marken. Der var et parkeret køretøj for enden af markvejen længere væk fra den asfalterede vej, og folk gik inde på marken for at slukke branden. De kørte forlæns helt ned ad markvejen. Der var ingen omkring dem, mens de kørte ned ad markvejen bortset fra landmanden, der lavede brandbælte. Han tog kontakt til holdlederen, B, som var den, der havde ansvaret, og han aftalte med ham, at hans folk kunne trækkes tilbage, og vognen skulle overtage slukningsarbejdet for at spare på mandskabets kræfter. Det var et stort område, og det var sommer. Han talte med holdlederen ude af vognen. På det tidspunkt stod der nogle folk rundt om det parkerede køretøj,

og nogle stod inde på marken. Folkene til fods befandt sig ikke omkring hans vogn, men omkring deres eget køretøj. Afstanden fra vognen ned til køretøjet for enden af markvejen var ca. 50 meter. Køretøjet skulle vende i bunden af markvejen og køre forbi deres vogn for at komme op til asfaltvejen. Der var kun en vej ud, og de blev lukket inde. Han ville gerne have vendt vognen, men landmanden, som harvede brandbælte, kørte tæt på og lukkede af, så de måtte bakke ud.

Hvis de overtog slukningsarbejdet med vognen, var der mulighed for at bruge folkene andetsteds. Folkene til fods samlede sig omkring deres køretøj. Efter at han havde talt med B, satte han sig ind i vognen med det samme. B og A gik til siden, efter han havde talt med dem og trak bagud mod asfaltvejen. De gik ikke ned til deres køretøj. De begyndte derefter at slukke branden med vognen. De kørte lidt frem og slukkede færdig. Det var aftalt, at de skulle køre tilbage mod asfaltvejen og slukke lommer på vejen. Han mener, at området i bunden af markvejen, hvor vognen kørte, var tomt. De kørte måske 10 meter frem fra det sted, hvor han talte med B. Han trådte på bremsen, satte i bakkgear, orienterede sig i spejle og bakkamera og bakkede tilbage. E håndterede vandkanonen. Han så ikke noget i spejlene eller bakkameraet. Der var ikke nogen omkring vognen, på siden af vognen eller langs hegnet, da han satte i gang. Han observerede ingen til fods. Han har et andet fokus efter ulykken. Dengang ville han have orienteret sig i spejlene og i bakkameraet og løbende skifte mellem dem.

Han begyndte at bakke kort tid efter, at han havde talt med B og A. Vognens hastighed kan maksimalt være 10 km/t, mens vandkanonen er i brug. Han kørte et sted mellem 5 og 10 km/t. Han observerede ikke nogen, før B kom op på siden af vognen, bankede på døren og råbte, at han skulle stoppe, og at en mand var blevet kørt over. Der var noget panik. Han så en person under vognen. Han løftede vognen ved hjælp af luftaffjedringen, så personen kunne trækkes ud. Han hjalp med til at trække ham ud. A og B må være gået et stykke, inden han gik i gang med at bakke. Han nåede at bakke 10 meter, inden ulykken skete. Vognen kørte ikke meget hurtigere, end man kunne gå.

Han havde en mikrofon på. Hver station kører på hver deres kanal. Vagtstationen kan koble radioerne sammen, og det kan også gøres manuelt. Han husker det, som at de var koblet sammen med Hørning.

Bakalarmen fungerede ved, at den tændte samtidig med bakkameraet, når man satte i bakkgear. Begge dele starter op samtidig. Der er lidt forsinkelse på signalet, men det tænder meget hurtigt. Han var nødt til at træde på bremsen for at sætte i bakkgear, og han orienterede sig i spejle og bakkamera, før han satte i gang. Alarmen er en høj biptone, som kommer fra en højtaler bag på bilen udenfor, ligesom på andre store køretøjer. Det er ikke en sensoralarm. Det er en akustisk alarm, der skal advare om, at vognen sætter i gang med at bakke.

Bakkameraet sidder højt på køretøjets bagende midt i teksten "Østjyllands Brandvæsen". Man kan se vognens kofanger nederst i kameraets billede. Bakkameraet viser området bag ved vognen i fuld bredde og lidt ekstra til siderne og ca. 3 meter ud fra vognen.

A og B havde fuld indsatsbeklædning på. De gik væk fra vognen, og han formoder, at de gik med ryggen mod vognen.

Han har talt med holdlederen, B, efterfølgende, men ikke i detaljer. De er kollegaer. Han har overvejet, hvorfor man ville gå ind bag ved vognen, men han har ikke spurgt ham.

D har forklaret, at han på tidspunktet for ulykken havde været ansat som brandmand hos Østjyllands Brandvæsen i under et halvt år. Han er nu frivillig i Hovedstadens Brandvæsen.

På dagen kørte C brandvognen, og E styrede den automatiske vandkanon. Han sad i midten i kabinen. C mødte først på stationen, så han satte sig ind som chauffør. Han ankom som nummer to, og E ankom lige efter, og han rykkede derfor ind. Det kan være godt at have en mand ekstra til en markbrand. Han havde ikke en funktion på ulykkestidspunktet, men det var muligt, at han kunne være blevet sat i gang på anden måde ude på stedet.

Da de kom ud til markbranden, oplevede han det som hektisk. Der var meget brand, som bevægede sig hurtigt, men han husker det som rimeligt organiseret. Alle kendte deres opgaver, og der var ikke folk, der løb rundt over det hele. De må have talt med en holdleder, inden de kørte ind på marken. Branden til højre for markvejen skulle slukkes.

Han husker ikke det præcise antal brandbiler på stedet, men han mener, at der holdt et køretøj foran deres vogn. Køretøjet holdt ikke, hvor de skulle køre. Der var brand omkring vognen. Der var en landmand, der kørte og lavede brandbælte. Der var to brandfolk, B og A, til fods. Han husker ikke, at der var flere til fods. Hørning, som B og A hørte til, var ansvarlig for indsatsen. B og A var ikke i gang med slukningsarbejde, men foretog koordinerende arbejde. C talte med B og A og kom tilbage i vognen med det samme. C må have forklaret, at aftalen med B var, at de skulle slukke færdigt og derefter bakke mod asfaltvejen og fortsætte med at slukke. Han husker det, som om de bakkede tilbage med det samme, men måske kørte de lidt frem først. C orienterede sig i sidespejle og bakkamera og bakkede. Han orienterede sig løbende, mens han bakkede, hvor han skiftede mellem at se i spejlene og bakkameraet.

Han formoder, at A og B bevægede sig mod asfaltvejen, men han så dem ikke bag og heller ikke på siden af vognen. De var ude til siden til venstre for

vognen, da han så dem sidst inden ulykken. De må være gået ind bag ved vognen.

Han husker det, som det var B, der løb op foran deres vogn og vinkede. Vognen havde bakket et stykke inden ulykken. C havde opmærksomheden rettet mod bakkamera og sidespejle, og han puffede derfor til ham, da han ikke så B foran vognen.

C havde formentlig en mikrofon, og der var en i vognen. De brugte mikrofonen i vognen til at kommunikere med vagtcentralen. Han kan ikke huske det, men de har formentlig været på Hørnings kanal, så de kunne tale med dem.

Bakalarmen fungerer ved at bippe højt lige så snart, man sætter i bakgear. Lyden er udenfor og kan også høres inde i kabinen. Det er en høj lyd.

A havde formentlig fuld indsatsbeklædning på. Under normale forhold ville man kunne høre bakalarmen selv med hjelm på. Det havde formentlig større betydning, at der var meget larm fra køretøjer og fra en traktor. Han formoder, at B og A havde ryggen mod vognen, men han ved det ikke.

E har forklaret, at han havde ca. 5 års erfaring på tidspunktet for ulykken. Han er stadig ansat og har været det 10 år i år.

På dagen for ulykken den 18. juli 2018 blev de kaldt ud som assistance, da der var brug for en tankvogn. Han havde på daværende tidspunkt ikke stort kørekort, så han sad som passager. C var chauffør. Vognen havde en automatisk vandkanon, som han styrede fra kabinen med et joystick.

Landmanden lavede et brandbælte. Vognen kunne derfor ikke vende. Det er vigtigt med en flugtvej, hvis branden breder sig hurtigt, og vognen bliver fanget.

Da de kom ud til branden, var det rimelig roligt og stille. Man skal ikke handle i panik. De blev tilkaldt som assistance med blot et enkelt køretøj. De holdt på asfaltvejen og afventede, indtil indsatslederen, G, bad om, at de kørte ned ad markvejen og mødte folkene fra Hørning, hvor B var holdleder. De kørte ned ad markvejen med branden på højre side. Der var ild i hegnspælene på højre side af vognen og i skellet mellem markerne.

Hørnings køretøj, en sprøjte, holdt længere nede af markvejen mod syd foran deres vogn. Der var ca. 150 m ned til køretøjet. Hørnings mandskab gik til fods og slukkede. Der var ca. fire mand og B. De skulle hjælpe med vognen, for at branden ikke skulle få mere fat. Til venstre for markvejen lå et skovareal, og branden skulle helst ikke nå dertil. De kunne med deres vogn levere mere vand

end Hørnings sprøjte. Han husker, at de kørte ned og begyndte slukningsarbejdet. C talte muligvis med holdlederen, B. De var blevet sendt derned af indsatslederen, som rangerer over holdlederen.

Der var en del sidevind og røg. Vinden kom fra højre side. Han startede vandkanonen og styrede den, mens han kiggede ud over marken på højre side. Vandkanonen styres med et joystick inde i vognen. Han kunne samtidig se ud ad vinduet, hvor den sprøjtede. Vognens motor leverer kraft til pumpen, så motoren skal være i gang. Der er behov for et højere tryk, når der er modvind. Det gjorde det svært at se, da støv fra branden og vandkanonen blæste ind på vognen.

Han husker, at vognen stoppede, og C stod ud af vognen for at skælde ud på landmanden, som var ved at lave brandbælte. Landmanden skulle stoppe og køre væk, for brandvognen skulle have en flugtvej. C kom tilbage i vognen, og de fortsatte slukningsarbejdet.

B og A kom nok op til vognen på et tidspunkt. Han havde fokus på vandkanonen og branden på marken. Han bemærkede ikke, at de gik op til vognen. Indsatslederen bestemmer over den overordnede slukningsindsats, og han uddelegerer til holdlederen, som styrer mindre slukningsområder. Indsatslederen og holdlederen bestemmer, hvor vogne skal bruges, og hvor folk skal gå. Hvordan slukningsarbejdet organiseres, kommer an på størrelsen af branden, og hvilke bygninger der er i fare. Stubmarker kan f.eks. normalt tages til fods. Denne markbrand var stor, det var tørt og varmt, og der var frisk korn, da det var en delvist uhøstet mark. Det gik stærkt. Ikke to brande er ens.

Da de var færdige i det første område, skulle de bakke for at nå nye områder. Der var brand foran vognen, og de kunne ikke køre ind i røgsøjlen. Han havde fuld tiltro til, at chaufføren kørte vognen. Han havde fokus på vandkanonen. Han husker, at de kørte frem og bakkede og derefter kørte frem igen og bakkede igen. Anden gang indtrådte ulykken.

Der blev banket på døren og råbt, at der lå en mand under vognen. C sprang ud og kom tilbage for at hæve vognen. Han var i gang med at lukke vandkanonen ned og koble den fra. Han forestillede sig i første omgang, at det var landmanden og ikke en kollega. Da ulykken skete, havde han stadig fokus på vandkanonen. Den skulle slukkes. Han steg ud og gik rundt om vognen og kunne se, at en mand blev trukket ud, og der blev givet førstehjælp.

Bakkameraet var placeret øverst på vognens bagende i teksten "Østjyllands Brandvæsen". Man kan se i kofangerens bredde og 3-4 meter bagud. Han har efterfølgende fået stort kørekort og har prøvet at køre med bakkamera selv.

Når man sætter vognen i bakgear, starter bakkamera og bakalarm automatisk op. Det starter med det samme. Man kan normalt fint høre alarmerne inde i kabinen. Men hvis der er vind og larm fra motor og vandkanon, kan man ikke høre bakalarmen i kabinen. Man kan ikke bakke hurtigt, når pumpen til vandkanonen er indkoblet, og man kører på mark. Vognen ville have bakket med ca. 5-7 km/t. Det er ca. samme hastighed, som man kan gå.

A havde indsatsbeklædning på. Det bestod af brandtøj, hjelm og radio. Holdlederen kommunikerede med A via radio. Vagtcentralen sørger for, at radioerne er forbundet til den relevante holdleder. Han kan ikke huske, om deres radio var forbundet til Hørning på ulykkesdagen.

Han ved ikke, hvordan A var placeret i forhold til vognen, kun at han var bag vognen.

F har forklaret, at han er ejer af et gartneri og nabomarken til branden. Han så røgen hjemmefra. Han kørte hen til stedet og så branden, da den sprang over vejen til marker tæt på hans egen. Han skyndte sig hjem og kørte ud med traktor for at harve et brandbælte. Der var også en anden traktor på stedet, der lavede brandbælte, og en mejetærsker, der høstede korn, så det ikke skulle brænde. Det var varmt og tørt, og det gik meget hurtigt.

Branden var på vej mod hans mark, men han fik den stoppet, og han forsøgte derefter at harve et brandbælte tættere på ulykkesstedet. Han harvede øst for tankvognen, der var involveret i ulykken. Han kørte mellem branden og bebyggelsen i området. Branden var på vej mod bebyggelsen. Han kørte fra egen mark hen mod vognen. Han husker ikke, at chaufføren bad ham køre væk, men det kan godt være rigtigt. Han kørte med en afstand på ca. 5-10 meter til vognen.

Han holdt på ulykkestidspunktet i området til venstre for vognen. Han så to mænd, der stod bag vognen. De stod og kiggede op mod asfalten væk fra vognen. Der var et sted mellem 10 og 40 meter fra ham og hen til vognen. Han havde frit udsyn. Der var rimelig ro, og det meste var slukket. Det var svært at se præcist, hvor de to mænd var placeret, da han så det fra siden. De to mænd gik ved siden af hinanden, én direkte bag ved vognen og én et par meter længere væk fra ham, tættere på hegnet på højre side af vognen. De gik i hver deres bane. De gik langsomt, og det så ud til, at de talte sammen.

Han husker ikke klart, hvor mændene kom fra. Før vognen bakkede, formoder han, at mændene var foran vognen. Der holdt en brandbil et stykke foran vognen, og de to mænd må være gået derfra langs hegnet. Han lagde først mærke til mændene, da de stod bag vognen.

Han opfattede situationen sådan, at vognen ville bakke og efterslukke hegns-pælene. De to mænd stod bag vognen. De gik måske lidt op mod asfaltvejen. De var ca. 10-15 meter bag vognen. Den mand, der gik tættere på hegnet, burde kunne ses i sidespejlet. Han opfattede det sådan, at chaufføren havde set ham tæt på hegnet i spejlet og troet, at han havde styr på det, men at han ikke kunne se ham direkte bag vognen. De to mænd var muligvis så langt bag ved vognen, at de ikke kunne ses i spejlene.

Vognen begyndte stille at bakke og øgede derefter hastigheden lidt. Det opfattede han sådan, at chaufføren ikke havde set de to mænd. Han brugte først lys for at signalere til chaufføren og sprang derefter ud og løb mod vognen. Han fik ikke kontakt til chaufføren før ulykken.

De to mænd til fods havde fuld udrustning på, herunder stort brandtøj og hjelme.

Retsgrundlag

Erstatningsansvarslovens § 21, nr. 1, lyder således:

”§§ 19 og 20 gælder ikke for erstatningsansvar, der er omhandlet i

1) færdselslovens regler om ansvar for motordrevne køretøjer, eller som i øvrigt er dækket af den for køretøjet lovpligtige ansvarsforsikring”.

Bestemmelsen blev indført ved lov nr. 288 af 23. maj 1984. Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår bl.a. (Folketingstidende 1983-84, tillæg A, lovforslag nr. L 7, sp. 115):

”Færdselslovens erstatningsregler findes i §§ 101-104. Reglerne gælder kun for kørsel inden for områder, der er omfattet af færdselsloven. Færdselslovens ansvarsregler er kombineret med et krav om, at der skal tegnes ansvarsforsikring for alle motordrevne køretøjer i et anerkendt forsikringsselskab. Bestemmelserne herom findes i lovens §§ 105-109. Forsikringsselskabet hæfter direkte over for skadelidte for enhver skade, der er voldt med køretøjet, og som er omfattet af færdselsloven. De lovpligtige ansvarsforsikringer for motordrevne køretøjer dækker ifølge policen ethvert ansvar for skade forvoldt ved benyttelse af køretøjet, altså også skader forvoldt ved kørsel på områder, der ikke er omfattet af færdselsloven. Af praktiske grunde er det fundet hensigtsmæssigt at lade reglen omfatte ethvert tilfælde, der er dækket af den lovpligtige ansvarsforsikring, uanset om ansvaret også er omfattet af færdselsloven.”

Loven bygger på bl.a. betænkning nr. 829/1978 om lempelse af erstatningsansvar mv., hvoraf fremgår bl.a. (s. 53):

”De lovpligtige ansvarsforsikringer for motordrevne køretøjer dækker ifølge policen ethvert ansvar for skade forvoldt ved benyttelse af køretøjet, altså også skade voldt ved kørsel på områder, der ikke er omfattet af færdselsloven.”

Betænkning nr. 179/1957 om ændring af reglerne om erstatning for skader voldt ved brugen af motorkøretøjer og om tvungen forsikring til dækning af skaderne indeholdt et udkast til lovforslag, hvorefter forsikringspligten for motorkøretøjer ikke var begrænset til områder omfattet af færdselslovens almindelige anvendelsesområde, jf. denne lovs § 1. Af betænkningen, der ikke førte til lovgivning, fremgår bl.a. (s. 46):

”Det er udvalget bekendt, at ansvarsforsikringsselskaberne allerede nu dækker skader, som forsikrede køretøjer har voldt på gårdspladser og andre områder, der næppe kan anses for åbne for almindelig færdsel, såfremt der er ansvar for skaden efter almindelige erstatningsregler.”

Anbringender

Gjensidige har anført navnlig, at skaden skal dækkes af den motoransvarsforsikring, som Østjyllands Brandvæsen havde tegnet hos Topdanmark.

Motoransvarsforsikringen er ikke begrænset til skade forvoldt inden for færdselslovens område, jf. lovens § 1. Det er således ikke i forsikringsbetingelsernes punkt 21 om, hvor forsikringen dækker, anført, at dækningen er begrænset til færdselslovens område. Det, der er anført i introduktionen til betingelserne, kan ikke medføre, at dækningen er begrænset. Det er kutyme, at en motorkøretøjsforsikring også dækker uden for færdselslovens anvendelsesområde, jf. erstatningsansvarslovens § 21, nr. 1, betænkning nr. 829/1978 om lempelse af erstatningsansvar mv., s. 53, og betænkning nr. 179/1957 om ændring af reglerne om erstatning for skader voldt ved brugen af motorkøretøjer og om tvungen forsikring til dækning af skaderne, s. 46. Af de fremlagte eksempler på forsikringsbetingelser fremgår bl.a., at Alm. Brands, Trygs og Gjensidiges motorkøretøjsforsikring for lastbiler ikke begrænser dækningen til færdselslovens område.

Topdanmarks dækningsklausul er på samme måde som andre forsikringsselskabers motoransvarsbetingelser formuleret, således at forsikringen dækker erstatningsansvar for skade forvoldt ved brug af lastbil som køretøj. Afdøde blev påkørt, da brandbilen var på vej tilbage mod asfaltvejen, og brandbilen var således i brug som motorkøretøj på ulykkestidspunktet. Ulykken skete på grund af kørslen, og det er uden betydning, at vandkanonen var i brug på ulykkestidspunktet.

Ansvarsgrundlaget i sagen er culpa, da ulykken skete på en mark uden for færdselslovens område. Føreren udviste ikke den fornødne agtpågivenhed, da han bakkede med brandbilen. Oversigtsforholdene var gode, og der var ikke tekniske fejl ved brandbilen. Der var rimelig ro efter omstændighederne. Føreren vidste, at der var personer til fods rundt om slukningskøretøjerne.

Da brandbilen var i brug som motorkøretøj, og skaden blev forvoldt ved førerens culpa, er ansvaret for skaden omfattet af motorkøretøjsforsikringen. Skaden er ikke dækket af erhvervsansvarsforsikringen hos Gjensidige, idet forsikringen undtager dækning af ansvar for skade forvoldt ved sikredes benyttelse af motordrevet køretøj.

Topdanmark har anført navnlig, at motorkøretøjsforsikringen ifølge forsikringsbetingelserne kun dækker ansvar efter færdselslovens regler. Da skaden er forvoldt uden for lovens anvendelsesområde, er skaden ikke dækket af forsikringen.

Efter dansk rets fortolkningsprincipper er det ikke muligt at nå til et resultat, hvorefter ulykken skal dækkes af motorkøretøjsforsikringen efter færdselslovens regler om ansvarsforsikring. Motorkøretøjsforsikringsdirektivet kan ikke tjene som grundlag for en fortolkning contra legem af national ret.

Selv hvis der ikke foreligger en contra legem-situation, er den lovpligtige motoransvarsforsikring ikke dækningspligtig efter EU-retten, da brandbilen var i brug som et arbejdsredskab. På ulykkestidspunktet var brandbilen således i brug som led i en arbejdsmæssig funktion med brandslukning, og bakkemanøvren skete som led i udførelsen af en arbejdsopgave. Brandbilen tjente ikke som et transportmiddel, men som drivkraft til vandkanonen. Det er denne funktion og ikke den omstændighed, at brandbilen bevægede sig, der er afgørende. Da den konkrete anvendelse ikke er omfattet af begrebet "færdsel med motorkøretøjer", er skaden ikke omfattet af den lovpligtige motoransvarsforsikring.

Ulykken er derimod omfattet af Gjensidiges forsikringsbetingelser. Dækningsbegrænsningen i betingelsernes punkt 19 om brug af motordrevet køretøj er ikke relevant, da brandbilen var i brug som arbejdsredskab i en arbejdsituation.

Der er ikke udvist culpa fra chaufførens side. Det var ikke muligt for ham at vende, og dermed var det nødvendigt at bakke. Han orienterede sig grundigt i brandbilens spejle og bakkamera. Han handlede således med den fornødne agtpågivenhed, da han foretog bakkemanøvren. Den omstændighed, at der skete en ulykke, er ikke ensbetydende med, at der er handlet culpøst.

Ulykken må henføres til Østjyllands Brandvæsens tilrettelæggelse og afvikling af arbejdet. Det understøttes af Arbejdstilsynets "strakspåbud" til Østjyllands Brandvæsen. Erstatningsansvaret påhviler derfor Gjensidige i kraft af erhvervsansvarsforsikringen.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

I forbindelse med slukning af en markbrand den 19. juli 2018 blev en brandmand, A, påkørt af en brandbil tilhørende Østjyllands Brandvæsen. Han afgik som følge heraf ved døden. Østjyllands Brandvæsen havde tegnet en motorkøretøjsforsikring for brandbilen hos Topdanmark Forsikring A/S og en erhvervsansvarsforsikring hos Gjensidige Forsikring, dansk filial af Gjensidige Forsikring ASA, Norge.

Sagen angår, hvilket af forsikringsselskaberne der endeligt skal afholde udgiften til den forsørgertabserstatning, som Topdanmark har udbetalt til As enke.

Forholdet mellem motorkøretøjsforsikringen og erhvervsansvarsforsikringen

Det følger af Gjensidiges forsikringsbetingelser punkt 19, at erhvervsansvarsforsikringen som udgangspunkt ikke dækker ansvar for skade, der er forvoldt ved sikredes benyttelse af motorkøretøj. Hvis der er tegnet motorkøretøjsforsikring, dækker erhvervsansvarsforsikringen imidlertid det ansvar, der ikke omfattes af motorkøretøjsforsikringen, når køretøjet er i brug som arbejdsredskab.

Højesteret finder, at punkt 19 må forstås således, at det bl.a. er en betingelse for dækning efter erhvervsansvarsforsikringen, at skaden ikke er dækket af motorkøretøjsforsikringen.

Der skal herefter tages stilling til, om skaden er omfattet af motorkøretøjsforsikringen hos Topdanmark. Det rejser spørgsmål, om motorkøretøjsforsikringen dækker skader, der forvoldes uden for færdselslovens almindelige anvendelsesområde, om skaden blev forvoldt ved brug af brandbilen som køretøj, og om føreren af brandbilen handlede ansvarspådragende ved påkørslen.

Dækker motorkøretøjsforsikringen skader uden for færdselslovens almindelige anvendelsesområde?

Påkørslen fandt sted på en mark. Parterne er enige om, at ulykken dermed er sket på et sted, der ikke er omfattet af færdselslovens almindelige anvendelsesområde, jf. lovens § 1, hvorefter loven gælder, hvor andet ikke er bestemt, for færdsel på vej, som benyttes til almindelig færdsel af en eller flere færdselsarter.

Det er anført i et indledende afsnit i Topdanmarks forsikringsbetingelser med overskriften "Et par ord om forsikringerne og vilkår", at ansvarsforsikringen er

lovpligtig og dækker efter færdselslovens regler erstatningsansvaret for skade forvoldt ved brug af køretøjet som trafikmiddel.

Af forsikringsbetingelsernes punkt 21 ("Hvilket ansvar er dækket?") fremgår, at forsikringen dækker erstatningsansvar for skade forvoldt ved brug af lastbil og trækker som køretøj – med de summer, der er fastsat i færdselsloven. I punkt 21 henvises endvidere til forsikringsbetingelsernes punkt 2.

Af punkt 2 ("Hvor dækker forsikringen?") fremgår, at forsikringen dækker i Danmark, bortset fra Grønland og Færøerne, og indtil 300 km fra dansk landegrænse. Det fremgår, at dækningen kan udvides til at omfatte en række nærmere angivne lande.

Der er ikke anført noget i punkt 2 og punkt 21 eller i de øvrige bestemmelser i forsikringsbetingelserne om, at forsikringen kun dækker skader, der sker på steder, hvor færdselsloven gælder.

Højesteret finder, at punkt 2 og punkt 21 efter deres ordlyd må forstås således, at en skade er omfattet af forsikringen, hvis skaden indtræder i Danmark, og at dækningen ikke forudsætter, at skaden sker på et sted, hvor færdselsloven i almindelighed gælder, jf. lovens § 1. Det, der er anført indledningsvist i forsikringsbetingelserne, har efter sin ordlyd og placering ikke en sådan klarhed, at det kan føre til en begrænsning i den stedlige dækning.

Motorkøretøjsforsikringen dækker således ifølge Topdanmarks forsikringsbetingelser også skader uden for færdselslovens almindelige anvendelsesområde og dermed på den mark, hvor skaden skete.

Forsikringsaftalen mellem Topdanmark og Østjyllands Brandvæsen opfylder efter det anførte de krav til motoransvarsforsikringens stedlige dækning, der følger af artikel 3 i EU's motorkøretøjsforsikringsdirektiv (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/103/EF af 16. september 2009) og EU-Domstolens fortolkning heraf. Højesteret har derfor ikke anledning til at tage stilling til, hvad der ville gælde, hvis aftalen ikke opfyldte de EU-retlige krav til forsikringens stedlige dækning.

Blev skaden forvoldt ved brug af brandbilen som køretøj?

Som nævnt fremgår det af punkt 21 i Topdanmarks forsikringsbetingelser, at motorkøretøjsforsikringen dækker ansvar for skade forvoldt ved brug af lastbil som køretøj.

Skaden indtrådte, fordi brandbilen bakkede på marken og under bakkemanøveren påkørte A.

Højesteret finder derfor, at skaden er forvoldt ved brug af brandbilen som køretøj som anført i Topdanmarks forsikringsbetingelser. Det kan ikke føre til et andet resultat, at brandbilens vandkanon blev benyttet under kørslen.

Blev skaden forvoldt ved uagtsomhed?

Erstatningsansvar for skader, der forvoldes ved brug af køretøjer uden for færdselslovens anvendelsesområde, beror på dansk rets almindelige regler om erstatningsansvar. Det er således en forudsætning for erstatningsansvar, at føreren har handlet uagtsomt. Ved vurderingen af de krav, der må stilles til førerens agtpågivenhed, må der lægges vægt på bl.a. handlingens farlighed, dens skadeevne og mulighederne for at imødegå, at der sker skade.

Brandbilens fører var bekendt med, at der befandt sig personer til fods på marken i nærheden af brandbilen. Han foretog bakkemanøvren uden at sikre sig, at den kunne foregå uden fare for disse personer.

Højesteret finder, at påkørslen under de foreliggende omstændigheder må anses for at være forvoldt ved uagtsomhed.

Konklusion og sagsomkostninger

Skaden er efter det anførte omfattet af Østjyllands Brandvæsens motorkøretøjsforsikring hos Topdanmark, og udgiften til forsørgertabserstatningen skal derfor endeligt afholdes af Topdanmark.

Højesteret tager herefter Gjensidiges påstand om tilbagebetaling til følge, således at Topdanmark til Gjensidige skal betale 1.053.472,14 kr. med procesrente fra den 15. juli 2021.

Sagsomkostninger for Højesteret er fastsat til i alt 117.765 kr. Heraf er 85.000 kr. til dækning af advokatudgift, 25.000 kr. til dækning af retsafgift og 7.765 kr. til dækning af omkostninger ved vidneførsel.

Højesteret finder ikke grundlag for at ændre landsrettens bestemmelse om sagsomkostninger.

THI KENDES FOR RET:

Topdanmark Forsikring A/S skal til Gjensidige Forsikring, dansk filial af Gjensidige Forsikring ASA, Norge, betale 1.053.472,14 kr. med procesrente fra den 15. juli 2021.

Landsrettens bestemmelse om sagsomkostninger stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Topdanmark Forsikring A/S betale 117.765 kr. til Gjensidige Forsikring, dansk filial af Gjensidige Forsikring ASA, Norge.

De idømte beløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse.

Sagsomkostningsbeløbet for Højesteret forrentes efter rentelovens § 8 a.